

Беренда Н. І.

*кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку і аудиту,
Національного університету харчових технологій
м. Київ, Україна*

Щур М.В.

*Студент кафедри обліку і аудиту,
Національного університету харчових технологій
м. Київ, Україна*

Привабливість українського бізнесу для іноземних та вітчизняних інвесторів

Анотація: Україна зробила великий прогрес в плані розвитку бізнес-середовища і поліпшення її інвестиційної привабливості. Ведення бізнесу в Україні є складним, існує багато перешкод, які треба подолати. Однак, з гарним досвідом, за підтримки компетентних експертів, можна "подорожувати цими водами" і управляти бізнес-показниками прибутковості в Україні.

Україна володіє більш ніж 30% світових запасів родючих чорноземів. Це сприятливе місце для органічного сільського господарства та сталого біодинамічного сільського господарства. Україна має величезний потенціал всіх видів відновлюваних джерел енергії - сонця, вітру, біомаси, біопалива, геотермальних і мікро-ГЕС. Такі сегменти народного господарства, як харчова промисловість, інновації та технології, банківський бізнес, фармацевтичний, транспорт та інфраструктура також є привабливими для інвестицій. Україна має висококваліфіковані кадри. Значна частина території України має великий потенціал туризму. Загалом, українці амбіційні, мотивовані, лише потрібно знати як направити ці риси в потрібне русло.

Ключові слова: інвестиційна діяльність, інвестиційний процес, інвестиційний клімат, інвестиційна привабливість, інвестиції, прямі іноземні

інвестиції, стимулювання інвестиційних процесів, вітчизняна економіка, інвестиційні ризики, інвестиційні фактори.

Аннотация

Украина сделала большой прогресс в плане развития бизнес-среды и улучшение ее инвестиционной привлекательности. Ведения бизнеса в Украине является сложным, существует много препятствий, которые надо преодолеть. Однако, с хорошим опытом, при поддержке компетентных экспертов, можно "путешествовать этими водами" и управлять бизнес-показателями в Украине.

Украина может похвастаться более чем 30% мировых запасов плодородных черноземов. Это подходящее место для органического сельского хозяйства и устойчивого биодинамического сельского хозяйства. Украина также имеет огромный потенциал всех видов возобновляемых источников энергии - солнца, ветра, биомассы, биотоплива, геотермальных и микро-ГЭС. Такие сегменты, как пищевая промышленность, инновации и технологии, банковский бизнес, фармацевтический, транспорта и инфраструктуры также являются привлекательными для инвестиций. Украина имеет высококвалифицированные кадры. Большая часть территории Украины имеет большой потенциал туризма. В общем, украинцы амбициозные, мотивированные, только нужно знать как направить эти качества в нужное русло.

Ключевые слова: инвестиционная деятельность, инвестиционный процесс, инвестиционный климат, инвестиционная привлекательность, инвестиции, прямые иностранные инвестиции, стимулирование инвестиционных процессов, отечественная экономика, инвестиционные риски, инвестиционные факторы.

Annotation: Ukraine has made a great progress in the terms of development of the business environment and improvement of its investment appeal. Doing business in Ukraine is complex and there are many hurdles to overcome, to manage day-to-day operations. However, in our experience, with the support of knowledgeable experts, it is possible to “navigate through these waters” and to operate on a profitable business in Ukraine.

Ukraine owes over 30% of the world’s reserves of fertile black soil. It is a suitable location for organic agriculture and sustainable biodynamic farming. Ukraine also possesses a huge potential of all types of renewable energy resources - solar, wind, biomass, biofuel, geothermal and micro hydropower. Such branches as food industry, innovations and technology, banking, pharmacy, transportation are also

attractive areas to invest. Ukraine has a highly qualified workforce. Most of Ukraine's territory has great tourism potential. In general, Ukrainians are ambitious, motivated, the only need is to know how to direct this trait in the right way.

Keywords: investment activity, investment processes, investment climate, investment attractiveness, investments, direct foreign investments, stimulations of the investment processes, domestic economy, an investment risk, investment factors.

Постановка проблеми

Світовий досвід доводить, що країни з перехідною економікою не в змозі вийти з економічної кризи без залучення та ефективного використання іноземних інвестицій. Активізація міжнародного інвестування має стати одним із головних пріоритетів економіки України. Сьогодні українська економіка потребує інвестицій, але надати держава їх практично неспроможна, тому надії покладаються на іноземні капіталовкладення. Іноземний капітал особливо необхідний у тих сферах економіки, активізація яких допоможе вивести її з кризового стану. Це виробництво продуктів харчування, товарів широкого попиту та послуг, ліків та іншої життєво важливої продукції, агропромислове господарство України, паливно-енергетична галузь.

Головною метою даного дослідження є вивчення особливостей ведення власного бізнесу в Україні, надання потенційним інвесторам підґрунтя зрозуміти, що окрім потенціалу Україна має широкі терени для розвитку та ведення власної справи.

Аналіз останніх досліджень та публікацій

Протягом останніх років проблеми інвестування неодноразово знаходили своє відображення у працях вітчизняних вчених і практиків, серед яких: Базиліук Я.Б., Жаліло Я.А., Кваснюк Б.Є., Стельмах В.С., Філонюк О.В., Ющенко В.А. та інші. Дане питання привертало неабияку увагу і зарубіжних фахівців: Даннінг Дж., Енрайт М. тощо. Проте, незважаючи на значний загальносвітовий науковий доробок, проблема інвестиційної діяльності і по цей час залишається вивченою недостатньо глибоко.

Дослідженням можливостей започаткування власного бізнесу в Україні займаються аналітики та фахівці, які в ході спеціальних підрахунків, огляду статистичних даних та аналізу можуть виявляти позиції України в рейтингу умов ведення бізнесу. За даними дослідження Світового банку і Міжнародної фінансової корпорації Україна поліпшила свої позиції у рейтингу Doing Business-2013 на 15 пунктів – 137-ме місце порівняно з 152-м в торішньому дослідженні [8]. Подібні дослідження проводила також одна з фірм «великої четвірки» ПрАТ «KPMG Аудит» [5].

Постановка завдання

В ході проведеного дослідження нами було поставлене завдання розглянути та вивчити нормативно-правову базу, що регулює умови залучення інвестицій в Україну, здійснити моніторинг інформації, що надають періодичні видання, ознайомитися із статистичними показниками. З розглянутих джерел зробити висновки, що слід виокремити ті фактори, які власне і формують сприятливі умови для надходження інвестицій, а саме:

- удосконалення нормативно-правової та організаційної бази для підвищення дієздатності механізмів забезпечення сприятливого інвестиційного клімату й формування основи збереження та підвищення конкурентоспроможності вітчизняної економіки;
- проведення дослідження з метою усунення проблем, які найбільш негативно впливають на інвестиційні процеси в Україні, сконцентровані у сфері діяльності судової гілки влади, корпоративного управління, земельних відносин, функціонування аграрного ринку, фондового ринку, банківської системи, сфери технічного регулювання, податкової системи. [3, с.201];
- створення системи стимулів, спрямованих на залучення інвестицій, які включають податкові пільги, передачу новим підприємствам держзамовлень, надання послуг за митним оформленням, консультування, спрощення процедур реєстрації та ліцензування, фінансова підтримка;
- введення системи оподаткування, яка б не стримувала підприємницьку та інвестиційну активність;

– створення програми для налагодження ефективного співробітництва із стратегічними іноземними партнерами.

Виклад основного матеріалу

Для того, щоб стати більш конкурентоспроможною на всесвітньому інвестиційному ринку, в Україні останнім часом запроваджено ряд законодавчих змін, спрямованих на спрощення ведення бізнесу. Вони включають в себе наступне:

– створення «єдиного вікна» для корпоративної реєстрації;

– оперативний доступ до Єдиного державного реєстру (по всій країні список бізнес-осіб і підприємців) та Єдиного реєстру ліцензій;

– обов'язкове ліцензування або інші повноваження держави було скасовано; Принцип того, що компанія може здійснювати певні види бізнесу з моменту внесення відповідної декларації до органів державної влади, був реалізований замість деяких ліцензій і дозволів. Зокрема, процедури для отримання дозволу на будівництво було спрощено.

Багато сфер української економіки доступні на українському ринку для іноземних інвесторів, але існують певні обмеження, а саме:

– інвестори не мають права бути засновниками в засобах масової інформації;

– іноземні інвестиції заборонені в розробку, виробництво та обіг зброї, вибухових речовин, а також в інших областях, що представляють національний інтерес;

– іноземні інвестори не можуть володіти сільськогосподарською землею в Україні.

За даними Державного комітету статистики України, у січні-березні 2012 року в економіку України іноземні інвестори вклали 885,1 млн. дол. США прямих інвестицій [7].

Загальний обсяг прямих іноземних інвестицій, спрямованих в Україну, на 1 квітня 2012 року становив 50 793,5 млн. доларів США, що на 1,7% більше у порівнянні з обсягами інвестицій на початок 2012 року і з розрахунку на одного

українця становить 1115,7 доларів США. Інвестиції надходили зі 130 країн світу.

Реєстрація іноземних інвестицій не обов'язкова, але може бути доцільною в певних випадках. Наприклад, якщо інвестиції здійснюються в натуральній формі. Реєстрація іноземних інвестицій має бути здійснена в обласній державній адміністрації протягом трьох днів після фактичного вкладу.

Інвестори розглядають такі варіанти ведення бізнесу: прямі продажі, спільне підприємство з українськими товаровиробниками, представники та офісні філії тощо. Вибір, зроблений інвестором, як правило мотивується нормою витрат, яку потрібно понести, а також правовими та податковими ризиками, які власне і розглядаються в даному дослідженні.

Законодавчі норми та нормативи в Україні зазнали позитивних змін в останні роки. Порядок початку та припинення бізнесу був істотно спрощений; крім того, в Закон України «Про акціонерні товариства» введено ряд загальновизнаних правових інструментів для захисту акціонерів [2].

База оподаткування в Україні регулюється Податковим кодексом України. Найсуттєвішими податками є: податок на прибуток, податок на додану вартість та податок з доходів фізичних осіб.

Ставка податку на прибуток має тенденцію до зниження. Станом на 1 січня 2013 року базова ставка податку на прибуток становить 19 %. Встановлений відсоток знизиться до 16% 1 січня 2014 року.

Податковий кодекс передбачає низку податкових пільг для окремих підприємств. Сільськогосподарські підприємства можуть претендувати на сприятливий податковий режим. Спеціальний податковий режим застосовується також до страхових компаній.

Існує також ряд доходів, які не підлягають оподаткуванню: внески в капітал; емісійний дохід; дивіденди отримані від резидентів і нерезидентів України під контролем одержувача.

Податок на додану вартість – це загальнодержавний податок, який займає належне місце в системі непрямого оподаткування в Україні. Платник податку на додану вартість – особа, яка згідно із Законом «Про податок на додану

вартість», зобов'язана здійснювати нарахування та внесення до бюджету податку, що сплачується покупцем, або особа, що ввозить (пересилає) товари на митну територію України. Згідно Податкового кодексу України від 2 грудня 2010 року ставки податку встановлюються від бази оподаткування в таких розмірах: з 1 січня 2011 року до 31 грудня 2013 року включно ставка податку становить 20 відсотків; з 1 січня 2014 року - 17 відсотків [1].

Реєстрація платника ПДВ є обов'язковою для всіх українських компаній, приватних осіб та постійних установ, у яких сума згідно угод з урахуванням ПДВ перевищує 300 тисяч гривень (близько USD 37 500). Добровільна реєстрація платника ПДВ також можлива.

Зареєстровані платники ПДВ подають місячні звіти протягом 20 днів після закінчення звітного періоду до Державної податкової адміністрації. Сплачують суми ПДВ, якщо такі є, протягом 10 днів після закінчення крайнього терміну подачі звітності, тобто протягом 30 днів після закінчення звітного періоду.

Фізичні особи є платниками податку з доходів фізичних осіб, незалежно від того, чи є вони податковими резидентами чи ні. Як правило, будь-яка вигода, що надаються роботодавцем оподатковується в Україні.

Досліджуючи тему валютного контролю, важливо зазначити, що Україна має суворі і обтяжливі правила з цього питання. Останнім часом були зроблені спроби обмежити намір надмірного державного регулювання у цій сфері. Наприклад, в торгових розрахунках між резидентами і нерезидентами було дозволено використання гривні або іншої валюти. Тим не менш, все ще існує широкий спектр адміністративних інструментів, які покликані керувати українським ринком валют. Існують обмеження на купівлю іноземної валюти. Іноземна валюта може бути придбана для наступних цілей:

- оплата офшорним постачальникам товарів / робіт / послуг;
- на виплату дивідендів, відсотків і роялті за кордоном;
- погашення кредиторської заборгованості в іноземній валюті, тощо.

Також до обмежень можна віднести індивідуальні ліцензування окремих видів валютних операцій:

- внесення інвестицій за кордоном, включаючи створення дочірньої компанії в іншій країні і передача капіталу для фінансування своєї діяльності;
- у випадку передоплати за товари / послуги, фактичний імпорт повинен бути здійснений протягом 180 днів після оплати;
- зарахування коштів на банківські рахунки, відкриті за кордоном;
- придбання акцій нерезидентами, тощо.

Таким чином, несприятлива фінансово-економічна ситуація в Україні, адміністративні механізми наповнення бюджету, відсутність фіскальної стабільності - найвагоміші фактори, які відвертають інвесторів від українського бізнесу, але цей стереотип руйнується після проведеного дослідження законодавчої бази, бази оподаткування суб'єктів бізнесу.

Висновок

Підводячи підсумок, необхідно сказати, що загалом інвестиційний клімат України є складним. Перш за все, це пов'язано з тим, що держава недостатньо стимулює розвиток інвестиційного клімату, а саме: недосконалим є правове регулювання інвестиційних відносин, нагальним є врегулювання питань щодо системи компетентних органів, які здійснюють регулювання інвестиційних послуг та розмежування їх компетенції. А, залучаючи до країни іноземний капітал, не слід забувати, що з нинішньої кризи Україну виведуть лише власні зусилля.

Отже, не зважаючи на незначне пожвавлення інвестиційної діяльності та спроби покращити інвестиційний клімат в Україні, він залишається несприятливим через політичну та економічну нестабільність. Тому Україна має зробити все можливе для того, щоб покращити своє загальне становище і зайняти гідне місце розвиненої держави поряд з провідними країнами світу.

На сучасному рівні економічного розвитку, на наш погляд, держава повинна здійснювати контроль за станом ринку, регулювати економічну, політичну та соціальну діяльність за допомогою різноманітних важелів і стимулів. Необхідно створити систему державного регулювання інвестиційними процесами, яка працювала б з іноземними інвесторами, сприяла

залученню капіталу тощо. Ця система повинна мати необхідну інформацію про підприємства і проекти, які потребують інвестицій, про інвесторів, про проведення міжнародних тендерів; повинна забезпечувати співпрацю інвестиційних фондів, компаній зі страховими, аудиторськими компаніями, фондовими біржами. Але для того, щоб така система ефективно функціонувала, необхідно створити відповідну законодавчу базу, здійснювати ефективну амортизаційну політику, вигідну для обох сторін кредитну та податкову політику, визначити певні умови користування природними ресурсами.

Література

1. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року із змінами та доповненнями.
2. Закон України «Про акціонерні товариства» із змінами та доповненнями.
3. Другов О.О. Активізація інвестиційної діяльності в умовах росту в ній участі іноземних інвесторів / О.О. Другов, О.С. Орловський // Регіональна економіка. – 2010. – №8 (44). – с. 198-204
4. Пітель Н.Я. Проблеми формування інвестиційного клімату України / Пітель Н.Я. [Електронний ресурс]. – Режим доступу]: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Biznes/2010_3/2010/03/100315.pdf
5. Дослідження компанії ПрАТ «KPMG Аудит» “Your Business in Ukraine”, practical overview on doing business in Ukraine, April, 2012.
6. United nations conference on trade and development [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.unctad.org>
7. Офіційний сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
8. Ведение бизнеса 2012 [Електронний ресурс], Международный банк реконструкции и развития/ Всемирный банк.– Режим доступу: <http://russian.doingbusiness.org/data/exploreeconomies/ukraine/>
9. Інтернет-джерело, режим доступу: <http://investukraine.com>